

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.232-247>

УДК 711.27:712.3:630

Петришин Галина Петрівна

*кандидат архітектури, професор, завідувач кафедри містобудування,
Національний університет "Львівська політехніка", Львів*
halyna.p.petryshyn@lpnu.ua , <http://orcid.org/0000-0003-2558-6725>

Любицький Роман Ігорович

*кандидат архітектури, доцент кафедри містобудування,
Національний університет "Львівська політехніка", Львів*
roman.i.liubytskyi@lpnu.ua , <http://orcid.org/0000-0001-8666-7743>

ТЕРИТОРІЇ ЛІСІВ У РОЗПЛАНУВАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ ЛЬВОВА

Анотація: у сферу життєдіяльності великого міста ліси входять як природній ресурс, а згодом як території його експансії. Існуючі зелені масиви Львова змінюються із привнесенням нових функцій, відступають під натиском забудови. Зазнає фрагментації природний каркас міста та послаблено його зв'язки з регіональним. Найбільш вразливими є території Брюховицького та Винниківського лісопарків, які увійшли в затверджену у 2020 р. ОТГ Львова.

Ключові слова: антропогенне навантаження; експансія міста; ліс; Львівська ОТГ.

Вступ. Території міських і позаміських насаджень, які формують комплексну зелену зону міста, об'єднують в просторово-територіальну систему. Озеленені простори є життєво необхідними та забезпечують рекреаційні, санітарно-гігієнічні, естетичні та соціальні функції. Відношення до природного середовища змінювалося протягом історичного розвитку міст, пройшовши шлях від матеріального ресурсу до соціо-екологічного трактування (Petryshyn, 2015). Засади функціонування природничої системи міста щораз частіше є предметом наукових досліджень. Ще у 1990-х Владимирів В. В. виділяє у побудові природного каркасу міст макро-, мезо- і мікроструктуру. Оскільки процеси агломерування та розливання міст ведуть до злиття поселень, макроструктура природного каркасу міста в своєму розвитку проявляє тенденції до мозаїчності її будови. Формування елементів природного каркасу повинно йти шляхом створення зеленої зони міста як системи екологічних коридорів, що з'єднують елементи макроструктури природного каркаса з приміськими лісопарками і лісами (Владимиров, 1999). У кожному місті формується специфічний природний каркас, залежний від природної основи, на якій воно розвивається, та від чинників, які впливають на розвиток міста (Петришин, 1990). У Львові, зважаючи на геоморфологічну структуру рельєфу,

природний каркас в основному займає пагорби, та продовжується через приміські ліси у ландшафти регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній теорії визначено основні пріоритети розвитку приміських лісів, які спрямовані на забезпечення їх біосферної ролі та задоволення екологічних, соціально-культурних та соціально-економічних потреб населення (Токарева, 2004; Vila, 2013). Ліси Львівської області за своїм породним та віковим складом належать до найбільш цінних в рекреаційному відношенні в Україні. Особливу рекреаційну цінність мають угруповання, в яких поєднуються широколистяні та хвойні ліси середнього вікового складу: буково-соснові на Розточчі, буково-смереково-ялицеві в Карпатах, дубово-грабові на Подільській височині, соснові з різними широколистяними угрупованнями на Малому Поліссі (Дейнека та Копач, 2001). Під впливом антропогенного тиску великого міста відбувається перманентна синантропізація лісів (Lukashchuk, 2018). У 2008 р. було затверджено Генеральний план Львова із розділом Ландшафтна карта, де на основі аналізу еволюції зелених зон міста було запропоновано значно ширшу та всеохоплюючу систему озеленення Львова (Генплан Львова, 2008).

У 2011 році Регіональним агентством стійкого розвитку при ЛНУ ім. І. Франка на основі міждисциплінарних наукових досліджень було здійснено наукове обґрунтування створення нової та реорганізації діючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду на приміських землях Львівської міської ради для встановлення територіально диференційованого режиму охорони, раціонального використання та відтворення природних та історико-культурних комплексів. За результатами досліджень обґрунтовано доцільність створення великомасштабної поліфункціональної території природно-заповідного фонду зі статусом регіонального ландшафтного парку шляхом реорганізації лісових заказників «Гряди», «Винниківський», «Чортові скелі», «Львівський» з долученням прилеглих лісових масивів ДЛГ «Львівський лісгосп» Львівського державного управління лісового та мисливського господарства, зеленої зони «Майорівка» та РЛП «Знесіння», як функціонального та управлінського центру проектного регіонального ландшафтного парку. На базі РЛП «Знесіння» планувалося організувати комплексний моніторинг та менеджмент територій та об'єктів ПЗФ Львова та його околиць, а також природоохоронний менеджмент інших зелених насаджень Львова (Проектований РЛП «Львівський», 2011).

Планувалося, що проектований РЛП «Львівський» об'єднає наявні на сьогодні природні екосистеми об'єктів ПЗФ міста та його зеленої зони (яких нині є 40 одиниць різних категорій, у т.ч. 5 – загальнодержавного значення), а також лісових масивів довкола смт Брюховичі, м. Винники, поблизу сіл

Голоско, Малі Грибовичі, Воля Гомулецька, Зубра та ін. У поєднанні з низкою перспективних для рекреаційного використання територій, вони формували б своєрідний «зелений каркас» локальної екомережі міста (Мельник, кер, 2011) (рис.1.). Однак проект не був затвердженим, а тепер, у зв'язку із формуванням ОТГ, повинен бути переглянутим.

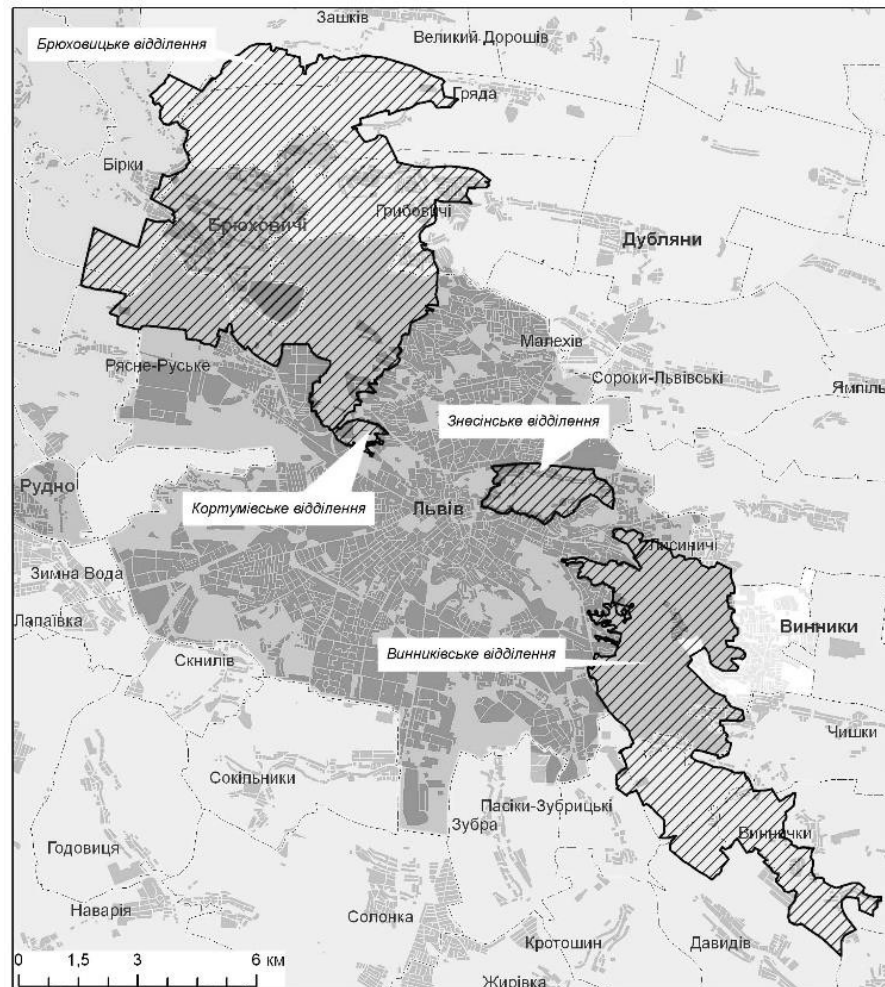

Рис. 1. Схема регіонального ландшафтного парку "Львівський" (Проектований РЛП "Львівський", 2011)

Засадам функціонування природничої системи міста як у цілому (Szulczewska, 2002), так і окремим проблемам вибраних міст (Filipiak and Zaręba, 2014) присвячені численні публікації. Проаналізовано зміни у природно-просторовій організації міста, обумовлені процесом урбанізації та окреслено потенційні конфлікти наявної стратегії використання земельних ресурсів та збалансованого функціонування міста (Соснова, 2012). Всебічному аналізу піддані об'єкти озеленення міст різних категорій, наприклад, з особливим природоохоронним статусом (Sosnowa and Turpis, 2012), історичним

ландшафтам (Petryshyn, Kryvoruchko, Lukashchuk and Turpis, 2015), негативному впливу урбанізації на стан зелених зон міста (Собечко, 2009), змінам дендрологічного складу насаджень в умовах містобудівної інтенсифікації (Петришин, Лукашук, Тупісь та Криворучко, 2016), умовам зростання дерев в урбанізованому середовищі (Курницька, 2011).

Матеріали і методи. Дослідження виконано шляхом аналізу історичних карт регіону (сайт <http://www.empire>) та планів Львова (сайт <http://www.lvivcenter.org/en/um/>). Також проведено ряд натурних обстежень у смт Брюховичі та м. Винники (2018-2020 рр.), виконано порівняння стану територій лісів з матеріалами чинного генерального плану Львова.

Результати. *Метою дослідження є виявлення у Львівській ОТГ територій з природною лісовою генезою або штучного походження (приміських лісів, лісопарків, парків), та окреслення їх основних проблем, які виникають з розвитком міста.*

Фізіономічний візерунок лісів довкола Львова не відзначається стабільністю, а постійно змінюється. Буково-дубові праліси займали схили Львівської улоговини, а розвиток міста від початків супроводжувався вирубуванням лісів на ділянках, придатних для забудови рільництва, садівництва тощо.

Ріст Львова на початку 19 ст. та практичний підхід австрійської адміністрації сприяв насадженню нових лісів на піщаних ґрунтах Голоско та Брюхович та на пагорбах Гологірсько-Розточанського пасма з метою ліквідації пилових бур і очищення міського повітря, також ці ліси мали господарське значення, оскільки деревина була необхідна для будівництва та опалювання.

На зламі 19-20 століть під впливом лікарів-гігієністів відбувається розвиток рекреаційної функції лісів, особливо при водних джерелах, де створювалися спортивні осередки та бальнеологічні курорти (Данилко, 2019). Відоміші осередки – у Брюховичах, Любені Великому, Винниках, Рудно. Також для інтродукції нових деревних видів та науково-пізнавальної функції закладаються арборетуми (напр., у Винниках, у Басівці).

Наприкінці 19 ст і аж до 1939 р. розвиток планувальної структури Львова здійснюється новими вулицями та компактними ділянками згідно прикладів «вілли у парку» та «міста-сад», які вклинюються у лісопаркові масиви або розділяють їх. У той же час старі каменеломні чи кар'єри цеголень, які потрапили у зону розширення міста, заліснюються (напр., Личаківський парк) (Plan krolewskiego stolecznego miasta Lwowa, 1890), або рекультивуються під виробничо- паркові закладення (напр., при Львівській психіатричній лікарні у Кульпаркові) (Петришин, 2020). Ця тенденція збереглася і 1950-х роках при

закладенні Скнилівського та Снопківського парків, більшість території якого є штучними насадженнями лісового характеру.

Після другої світової війни, від 1950-х років стрімкий територіальний розвиток Львова під впливом індустріалізації викликає появу великих житлових ділянок, сформованих багатоповерховим будівництвом на периферії міста (напр., Сихів, 1980-і рр. на 120 тис. мешк.). Згідно жорстких радянських нормативних вимог щодо забезпечення мешканців зеленими зонами, частина приміських лісів відводилася для закладення локальних парків (напр., з Брюховицького лісу виділяється Замарстинівський лісопарк для обслуговування північного житлового району, з Зубрівського - Сихівський лісопарк (тепер – парк імені Яна Павла II).

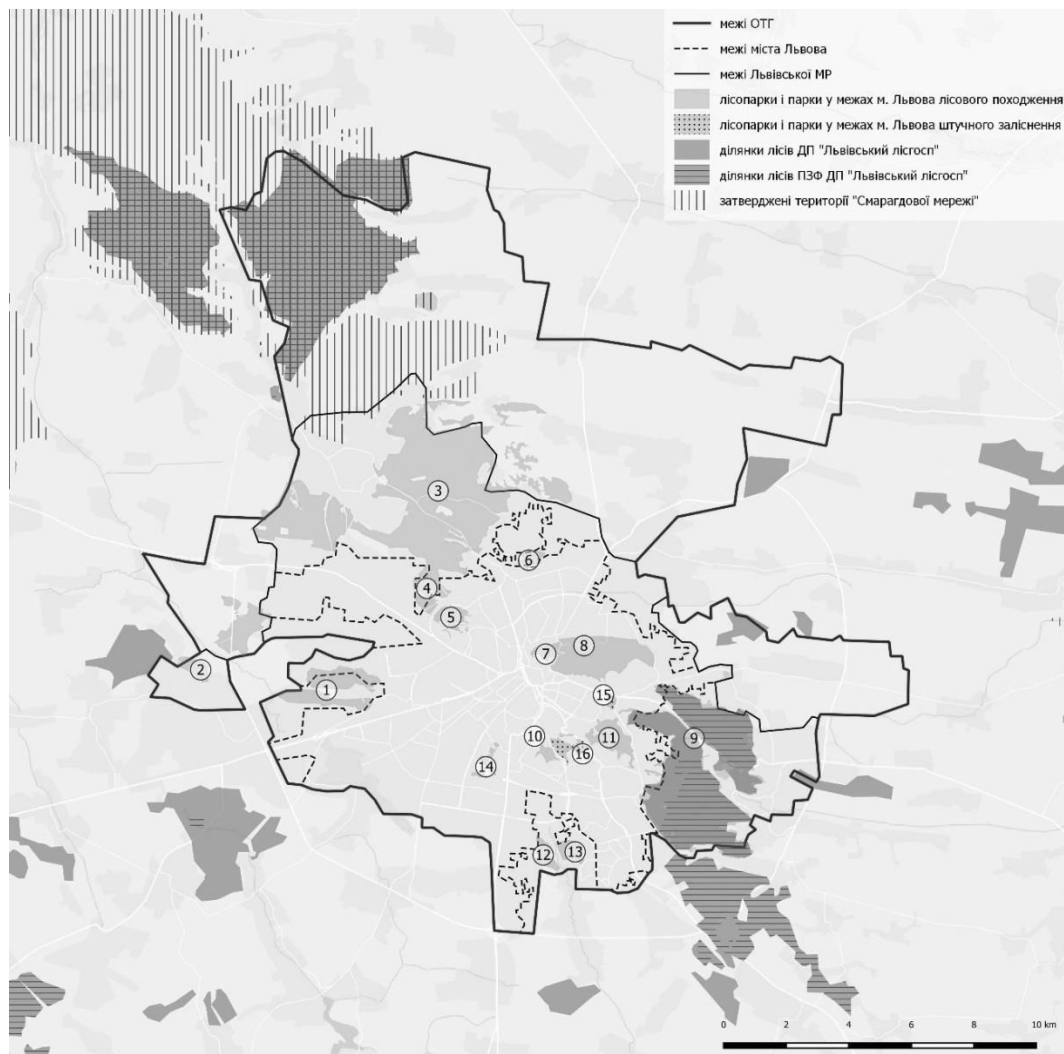

Рис 2. Схема лісів та парків лісового походження Львівської ОТГ, 2020:

- 1 – лісопарк «Білогорща»; 2 – лісовий заказник «Лісопарк «Рудно»; 3 - Брюховицький ліс;
 4 – Клепарівський лісопарк; 5 - лісопарк «Куртумова гора»; 6 - Замарстинівський парк;
 7 - парк «Високий замок»; 8 – регіональний ландшафтний парк «Знесіння»;
 9 – Винниківський лісопарк; 10 - парк «Залізна вода»; 11 - лісопарк «Погулянка»;
 12 - Сихівський лісопарк; 13 - парк ім. Івана Павла II; 14 парк «Горіховий гай»;
 15 - Личаківський парк; 16 - парк «Снопківський» (опрацювання авторів).

Навколо міста розвивається відпочинкова база для працівників великих підприємств та профспілок – у приміських лісах закладаються піонерські табори, будинки відпочинку, профілакторії, санаторії для працівників, що призводить до вирубування корінних видів дерев, натомість досаджують швидкоростучі та декоративні види.

Разом з тим зміцнюється природоохоронний напрямок, у 1980-і роки у приміських лісах і у місті виокремлюються окремі ділянки з унікальними характеристиками, на основі яких створюються об'єкти природно-заповідного фонду. З відновленням незалежності України у 1991 р. дотепер продовжується створення на території Львова нових об'єктів природно-заповідного фонду (напр., лісовий заказник «Лісопарк «Рудно», 2019). Україна бере участь у міжнародному співробітництві в галузі охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду на основі багатосторонніх та двосторонніх міжнародних угод (Закон України, 1992). У приміській зоні відбувається формування нових заповідників та включення їх у європейські екомережі. Приміські ліси Львова знаходяться у буферній зоні трансукраїнського Галицько-Слобожанського (лісостепового) екокоридору та дотичні до Смарагдової мережі Європи.

Проте унаслідок сучасного розвитку міських територій сформувалось особливе урбогенне середовище, екологічний стан якого вимагає постійного екологічного моніторингу. Також перманентно відбувається відчуження лісових територій на користь поширення забудови. Обстеженнями не виявлено жодних випадків заліснення територій (рис. 2).

Процес «розливання» Львова відмежовує місто від природних систем. Від 1990-х спостерігається тенденція розширення житлового сектора шляхом хаотичного формування садибного будівництва в приміських селах, що кільцями оточили міста. Сьогоднішні поширюються закриті житлові поселення так званого клубного типу, під які спеціально вишуковуються земельні ресурси, передусім природні. При коректуванні Генерального плану Львова на 2008 рік також передбачався розвиток територій як частини містобудівної системи через розвиток приміських поселень, які могли б доповнити житло приблизно 80 000 осіб. Ця кількість характеризує локальний потенціал периферійних територій у межах міської системи "Великий Львів", що з'єднує сільські поселення навколо львівської кільцевої дороги, завширшки 3 км. Кадастрові плани, доступні на порталах муніципальних відомств, показують переважання невеликих приватних об'єктів. У наступних кроках на шляху міського розвитку приміських територій, особливо стосовно розвитку інфраструктури, можна очікувати низку ускладнень (Petryshyn, 2019)

Для смт Брюховичі у 1996 р. за постановою уряду України було підтверджено статус курортно-рекреаційної місцевості. З 1990-х рр. почалася масова забудова на територіях східної частини селища крупно габаритними індивідуальними котеджами, т. зв. «Поле чудес» і «Царське село».

Рис. 3. Новобудови у північній околиці Львівської ОТГ, Голоско- Брюховичі. 2020.

(Джерело: <https://lun.ua/uk>)

Рис. 4. ЖК Грінвуд-2 Брюховичах, проект
(<https://novobudovy.com/novobudovy-lvova/grinvud-2>).

Рис. 5. Брюховичі, забудова новопосталої у лісовому масиві вул. Івана Труша, 2020 (фото Петришин Г.)

У 2014-2020 р. у Брюховичах зводяться елітні закриті поселення, сформовані переважно зблокованою або багатоповерховою забудовою – Bryuhovel, Bruhsel, Klenova aleya, Forest park, Stokgolm, Lotos та інші (рис. 3, 4, 5). Більшість з них - на землях колишньої профспілкової та відомчої власності (санаторіїв, профілакторіїв, піонерських таборів тощо), займаючи території курортно-рекреаційного призначення. Так, для 4 га землі під колишнім дитячим табором профспілки залізничників «Супутник» змінео цільове призначення – для будівництва і обслуговування багатоквартирних будинків «з об'єктами торгово-розважальної та ринкової інфраструктури». Тут будуються 5-поверхові

будинки та 2-поверхові таунхауси - житловий комплекс «ЖК Грінвуд II». Забудовник у промоції забудови опирається на якості курортної місцевості: *«Особливості: реліктові сосни, цілюще повітря, атмосфера благополуччя, простір, віддаленість від міського галасу та метушні. ЖК «Грінвуд-2» – це гармонійне поєднання краси, природи та комфорту, «рай» для підлітків і малюків. Знаходиться в центрі брюховицького курорту. Оточений тихими вуличками, елітними котеджами і мальовничими краєвидами. Примикає до розкішного брюховицького лісу площею 450 га з барвистою флорою і фауною. Поруч знаходяться: 3 озера, багаточисельні санаторії, парки, сквери, ресторани, готелі, бази відпочинку і спорту»* (рис. 4) (zabudovnyk, 2020).

Також перманентно відбувається ущільнення існуючої структури селища на місці ділянок з вілловою забудовою поч. 20 ст.¹ Брюховичі надалі поєднують у собі риси місцевості із ексклюзивною забудовою та рекреаційними функціями для Львова.

Також великі інвестиційні плани спрямовані на територію військового містечка №160, розташованого ще перед першою світовою війною в Брюховицькому лісі, згодом модернізованого та розширеного, площею 125,2 га. Від початку 20 століття тут постійно розташовувались склади з боєприпасами, у 2009 р., перед ліквідацією, тут зберігалось 2700 вагонів боєприпасів. Нині на цій території розкидано кілька десятків покинутих будівель, а решта заросла сосновим лісом, який обслуговує державний «Львівський військовий лісокомбінат» (Операція «Брюховичі», 2019) Нове будівництво КМ Bruhsell (проект від СБ Груп при партнерстві ЕКОС) зводиться на межі з військовим містечком, опрацювання ж проектів забудови усїєї території призупинене через правові колізії.

Від 2017 р. Винниківський ліс увійшов у плани розвитку великого бізнесу. Ділянки площею 17,32 га по вул. Б. Хмельницького у м. Винники надані до 23.04.2022 року для обслуговування Винниківського озера та створення відпочинкової бази за рахунок земель рекреаційного призначення. Із Винниківського лісу вилучена ділянка з цільовим призначенням для ведення лісового господарства і пов'язаних з ним послуг, площею 19.6433 га, з обмеженнями - охоронна зона навколо об'єкта природно-заповідного фонду. Також була долучена певна кількість приватних ділянок (Правова позиція, 2018). На замовлення виконавчого комітету Винниківської міської ради виконано проект детального плану території по вул. Б. Хмельницького «Для будівництва та обслуговування дитячо-юнацького спортивного табору з

¹ У Брюховичах як приміському кліматичному курорті, на початку 20 ст. зобов'язували суворі правила забудови, напр., на ділянці для будівництва вілли можна було вирубати сосни лише на місці розташування будинку.

реабілітаційним санаторієм та об'єктами спортивної інфраструктури навколо Винниківського озера в м. Винники (ТзОВ "Студія 5Ф"). В проекті опрацьовано планувальне рішення використання та забудови території орієнтовною площею 77 га. Розрахунковий термін реалізації ДПТ – 5 років (ДПТ, Винники). У проекті у східній частині Винниківського лісу передбачено зміну цільового призначення ділянки та створення потужної рекреаційної зони. Поблизу Чатових скель, які є пам'яткою природи з охоронною зоною, заплановано влаштування гірськолижних спусків, споруджено підйомник, крутий рельєф поблизу озера прилаштовується для закладення 5 тренувальних полів. Ці заходи, а також влаштування інфраструктури зумовили у 2019-20 р. вирубку понад 20 га корінних лісів (рис. 6, 7).

Рис. 6. Генеральний план Львова, 2008.
Схема озеленення (фрагмент) (Джерело:
https://drive.google.com/drive/u/0/folders/14z0dQ6_ZSvKpFcwPEUWZ8ES7Cwez1nV9)

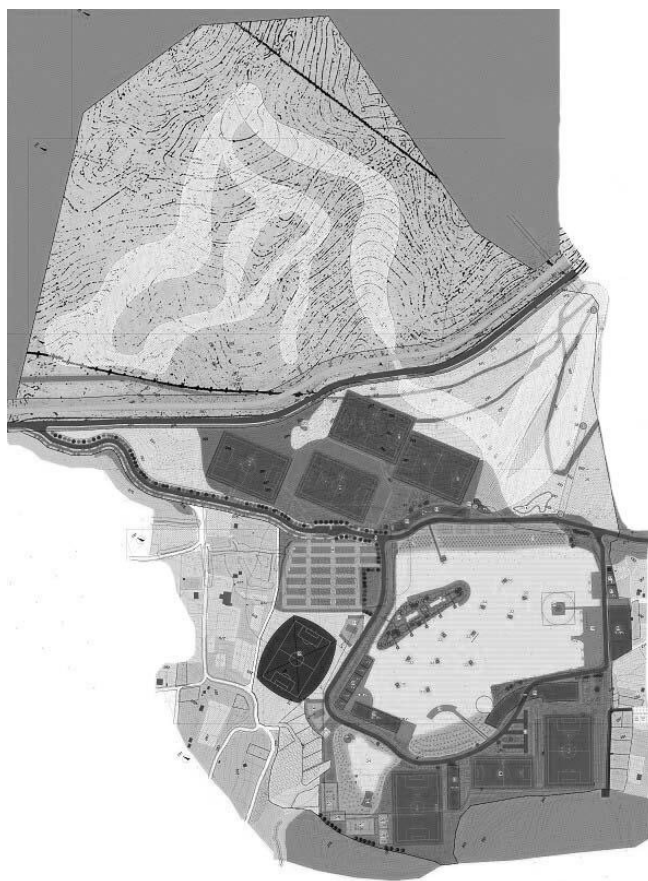

Рис. 7. ПДП території по вул. Б. Хмельницького у м. Винники «Для будівництва та обслуговування дитячо-юнацького спортивного табору з реабілітаційним санаторієм та об'єктами спортивної інфраструктури навколо Винниківського озера в м. Винники (ТзОВ "Студія 5Ф"), 2018

Висновки. Впродовж останніх років у регіоні спостерігається тенденція до підвищення рівня заповідності цінних природних територій та заліснення непродуктивних земель, однак приміські ліси та міські лісопарки підлягають перманентному антропогенному тиску, зумовленим впливом великого міста. На території Львова останні заліснення виконувалися у 1950-60-х роках (район Знесіння і Скнилова, схили Спопківського парку).

Розливання міста та процес інтенсифікації забудови зумовлюють пригнічення природного середовища як кількісно – стихійне захоплення великих територій землі, – так і якісно через погіршення природного середовища загалом. Причинами погіршення стану лісів і зменшення площі лісових екосистем є комплекс дії природних і антропогенних чинників. Експансія міської забудови супроводжується розчленування лісових масивів на окремі ділянки, піддано фрагментації природний каркас міста та його зв'язки з регіональним. Корінні дубові та дубово-букові ценози приміських лісів та лісопарків навколо Львова суттєво змінені людиною на змішані широколистяні ценози (Lukashchuk, 2018).

У 2020 р. сформовано Львівську ОТГ, яка передбачена у складі Львівської, Винниківської, Дублянської міських рад, Брюховицької, Рудненської селищних рад, а також Грибовицької (Великі Грибовичі, Збиранка, Малі Грибовичі), Грядівської (Гряда, Воля-Гомулецька), Зашківської (Зашків, Завадів, Зарудці), Лисиничівської (Лисиничі, Підбірці), Малехівської та Рясне-Руської (Рясне-Руське, Підрясне) сільських рад. Всі найближчі території приміських лісопарків ввійдуть до адміністративного підпорядкування Львівської ОТГ, що буде супроводжуватися зміною їх статусу та режиму використання.

Список використаних джерел

1. Filipiak, K. i Zaręba, A. (2014), “Lasy podmiejskie Wrocławia: Las Rędziński”, in *Acta Scientiarum Polonorum. Administratio Locorum*, 13/4, pp. 57-70.
2. Lukashchuk, H. (2018), “Degradation of the forest parks in conditions of the development of Lviv agglomeration”, *Architectural Studies, Scientific journal of Lviv Polytechnic National University*, Volume 4, Number 2, pp. 221–227.
3. Petryshyn, H. (2015), “Ecological balance in the development of town planning systems: historical aspect”. *Architectural Studies, Scientific journal of Lviv Polytechnic National University*, Volume 1, Number 1, pp. 29–33.
4. Petryshyn, H., Kryvoruchko, O., Lukashchuk, H. and Tupis, S. (2015). “The park in St. Yuri (St. George) square – the jewel in the emerald necklace of the city of Lviv”, in *Czas. Techn. Architektura*, 10-A (16), pp. 3–20.
5. Petryshyn, H. (2019), “The housing in contemporary urban development tendencies of Lviv”. *Space & Form*, 40, pp. 221–232.

6. Pohrebennyk, V., Petryshyn, H., Danylko, N., Borowik, B. and Zawislak, S. (2018), "Potential for the development of recreation of the Lviv agglomeration on the basis of surface waters", in 18th Intern. Multidisc. Scient. geoconference SGEM 2018. *Hydrology and water resources: proceedings*, 2–8 July, 2018, Albena, Bulgaria, pp. 579–586. DOI: 10.5593/sgem2018/3.1/S12.075

7. "Plan krolewskiego stolecznego miasta Lwowa" (1890), доступно на: <https://uma.lvivcenter.org/uk/maps/34384> (дата звернення 12 вересня 2020).

8. Sosnowa, N. and Tupis, S. (2016). Protection of natural landscapes of a city and their use as recreational and public spaces (based on the example of Znesinnia regional landscape park (Ukraine). *Przestrzeń i Forma*, 27, pp. 203—212.

9. Szulczewska, B. (2002). *Teoria ekosystemu w koncepcjach rozwoju miast*. Warszawa: SGGW.

10. Біла, Т. (2013). "Аналіз природно-рекреаційного потенціалу приміської зони Львова", в *Вісник Львівського університету. Серія географічна*, випуск 46, сс. 28–36.

11. Владимиров, В.В. (1999), "Урбоэкология", Москва, МНЭПУ.

12. "Схема озеленення" (2008), в *Генеральний план Львова*, доступно на: https://drive.google.com/drive/u/0/folders/14z0dQ6_ZSvKpFcwPEUWZ8ES7Cwez1nV9 (дата звернення 12 вересня 2020)

13. Дейнека, А. та Копач, М. (2001), "Проблеми і перспективи рекреаційного використання лісів Львівської області". *Регіональна економіка*, випуск 2, сс.171-175.

14. Закон України "Про природно-заповідний фонд" № 2456-ХІІ від 16 червня 1992 року.

15. Курницька, М.П. (2010), "Екологічні аспекти зростання деревних рослин в урбанізованому середовищі", в *Науковий вісник НЛТУ*, випуск 21.7, сс. 55–58.

16. Мельник, А.В., кер. (2011), *Проект створення об'єктів природно-заповідного фонду на приміських землях Львівської міської ради: Звіт про НДР (заключ.)*, Т. 1, 2, 3. Львів: Регіональне агентство стійкого розвитку.

17. Новобудови Львова, доступно на: <https://novobudovy.com>, (дата звернення 12 вересня 2020).

18. "Операція «Брюховичі». в *Zaxid.net*. доступно на: https://zaxid.net/tse_bude_misto_v_misti_n1485236 (дата звернення 12 вересня 2020).

19. "ПДП території по вул. Б. Хмельницького у м. Винники "Для будівництва та обслуговування дитячо-юнацького спортивного табору з реабілітаційним санаторієм та об'єктами спортивної інфраструктури навколо Винниківського озера в м. Винники (ТзОВ "Студія 5Ф")", (2018), доступно на:

https://vynnyky-rada.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Proekt-M1_500.pdf (дата звернення 12 вересня 2020).

20. Петришин, Г.П. (1990). “Природно-ландшафтныя асновы працэса градоабразавання”, дисс. канд. арх.: 18.00.01, Московский Архитектурный институт, Москва.

21. Петришин, Г.П. (2020), “Розвиток архітектурно-містобудівного комплексу Львівської обласної психіатричної лікарні” в *Вісник НУЛП “Архітектура”*, випуск 2, зошит 1, сс. 133–142.

22. Петришин, Г.П., Лукашук, Г.Б., Тупісь, С.П. та Криворучко, О.Ю. (2016), “Зміна дендрологічного складу насаджень у сквері на площі святого Юра у Львові в умовах містобудівної інтенсифікації”, в *Наук. вісн. НЛТУ України*, випуск 26.8, сс. 224–231.

23. Петришин, Г.П. та Любицький, Р.І. (2019) «Значущість «Проекту детального планування центральної частини Львова» 1970 р. у формуванні сучасного міста», в Черкес Б.С та Дида І.А. (ред.), *Андрій Рудницький: архітектурний портрет на фоні епохи*, Видавництво Львівської політехніки, Львів, сс. 57-69.

24. “Правова позиція ЕПЛ щодо Винниківського озера або що не так із благоустроєм цієї території ТзОВ “Академія футболу”, в *“Екологія Право Людина”*, доступно на: <http://erpl.org.ua> (дата звернення 12 вересня 2020).

25. “Проектований РЛП “Львівський”, в *Регіональне агентство стійкого розвитку*, доступно на: <http://ngo.lnu.edu.ua/rasd/works/rlp-lvivskyyu> (дата звернення 12 вересня 2020).

26. Собечко, О. (2009), “Зелена зона міста Львова та її екологічний стан”. *Вісник Львів. Ун-ту, Серія геогр.*, випуск 37, сс. 215–224.

27. Соснова, Н.С. (2012), “Аспекти екологічно-збалансованого розвитку Львова”. *Вісник НУЛП “Архітектура”*, випуск 728, сс. 114-119.

28. Токарева, О.В. (2004), “Значення приміських лісів світу та України в контексті сталого розвитку”. *Науковий вісник УДЛТУ*, випуск 14.5, с. 232-236.

References

1. Bila, T. (2013), “Analiz pryrodno-rekreatsiynoho potentsialu prymis'koyi zony L'vova”, in *Visnyk L'viv. universytetu. Seriya heohrafichna*, vypusk 46, pp. 28–36. (in Ukrainian)

2. Deyneka, A. ta Kopach, M. (2001), “Problemy i perspektyvy rekreatsiynoho vykorystannya lisiv L'vivs'koyi oblasti”, in *Rehional'na ekonomika*, vypusk 2, pp.171-175. (in Ukrainian)

3. Filipiak, K. i Zaręba, A. (2014), “Lasy podmiejskie Wrocławia: Las Rędziński”, in *Acta Scientiarum Polonorum. Administratio Locorum*, 13/4, pp. 57-70. (in Polish)

4. Kurnyts'ka, M.P. (2010), “Ekolohichni aspekty zrostannya derevnykh roslyn v urbanizovanomu seredovyshchi”, in *Naukovyy visnyk NLTU*, випуск 21.7, pp. 55–58. (in Ukrainian)
5. Lukashchuk, H. (2018), “Degradation of the forest parks in conditions of the development of Lviv agglomeration”, in *Architectural Studies*, 4. 2, pp. 221–227. (in English)
6. Mel'nyk, A.V., ker. (2011), “Proekt stvorennya ob"yektiv pryrodno-zapovidnoho fondu na prymis'kykh zemlyakh L'vivs'koyi mis'koyi rady: Zvit pro NDR (zaklyuch.)”, T. 1, 2, 3. *L'viv: Rehional'ne ahentstvo stiykoho rozvytku*. (in Ukrainian)
7. Novobudovy L'vova, available at: <https://novobudovy.com> (accessed 12 September 2020). (in Ukrainian)
8. Operatsiya «Bryukhovychi», v *Zaxid.net*. available at: https://zaxid.net/tse_bude_misto_v_misti_n1485236 (accessed 12 September 2020). (in Ukrainian)
9. “PDP terytoriyi po vul. B. Khmel'nyts'koho u m. Vynnyky «Dlya budivnytstva ta obsluhovuvannya dytyacho-yunats'koho sportyvnoho taboru z reabilitatsiynym sanatoriyem ta ob"yektamy sportyvnoyi infrastruktury navkolo Vynnykivs'koho ozera v m. Vynnyky (TzOV "Studiya 5F)”, (2018), available at: https://vynnyky-rada.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Proekt-M1_500.pdf (accessed 12 September 2020). (in Ukrainian)
10. Petryshyn, H. (2015), “Ecological balance in the development of town planning systems: historical aspect”, in *Architectural Studies*, 1, № 1, pp. 29–33. (in English)
11. Petryshyn, H. (2019), “The housing in contemporary urban development tendencies of Lviv”, in *Space & Form*, 40, pp. 221–232. (in English)
12. Petryshyn, H., Kryvoruchko, O., Lukashchuk, H. and Tupis, S. (2015), “The park in St. Yuri (St. George) square – the jewel in the emerald necklace of the city of Lviv”, in *Czas. Techn. Architektura*, 10-A (16), ss. 3–20. (in English)
13. Petryshyn, H.P. (1990). “Pryrodno-landshaftnye osnovy protsessa gradoobrazovanyya”, dyss. kand. arkh.: 18.00.01, Moskovskiy Arkhitekturnyy institut, Moskva. (in Russian)
14. Petryshyn, H.P. (2020), “Rozvytok arkhitekturno-mistobudivnoho kompleksu L'vivs'koyi oblasnoyi psykhiatrychnoyi likarni”, in *Visnyk NULP "Arkhitektura"*, випуск 2, zoshyt 1, ss. 133–142. (in Ukrainian)
15. Petryshyn, H.P. and Lyubyts'ky, R.I. (2019) “Znachushchist' “Proyektu detal'noho planuvannya tsentral'noyi chastyny L'vova” 1970 r. u formuvanni suchasnoho mista”, in Cherkes B.S and Dyda I.A. (red.), *Andriy Rudnyts'kyy:*

arkhitekturnyy portret na foni epokhy, Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniky, L'viv, ss. 57-69. (in Ukrainian)

16. Petryshyn, H.P., Lukashchuk, H.B., Tupis', S.P. and Kryvoruchko, O.Y. (2016), "Zmina dendrolohichnoho skladu nasadzhen' u skveri na ploshchi svyatoho Yura u L'vovi v umovakh mistobudivnoyi intensyfikatsiyi", in *Nauk. visn. NLTU Ukrayiny*, vypusk 26.8, pp. 224–231. (in Ukrainian)

17. "Plan krolewskiego stolecznego miasta Lwowa". (1890), available at: <https://uma.lvivcenter.org/uk/maps/34384> (accessed 12 September 2020). (in Polish)

18. Pohrebennyk, V., Petryshyn, H., Danylko, N., Borowik, B. and Zawislak, S. (2018), "Potential for the development of recreation of the Lviv agglomeration on the basis of surface waters», in 18th Intern. Multidisc. Scient. geoconference SGEM 2018. *Hydrology and water resources: proceedings*, 2–8 July, 2018, Albena, Bulgaria, pp. 579–586. DOI: 10.5593/sgem2018/3.1/S12.075 (in English)

19. "Pravova pozytsiya EPL shchodo Vynnykivs'koho ozera abo shcho ne tak iz blahoustroyem tsiyeyi terytoriyi TzOV "Akademiya futbolu", in "Ekolohiya Pravo Lyudyna", available at: <http://epl.org.ua> (accessed 12 September 2020). (in Ukrainian)

20. "Proektovanyy RLP "L'vivs'kyy", v Rehional'ne ahent-stvo stiykoho rozvytku, available at: <http://ngo.lnu.edu.ua/rasd/works/rlp-lvivsky> (accessed 12 September 2020). (in Ukrainian)

21. "Skhema ozelenennya" (2008), v *Heneral'nyy plan L'vova*, available at: https://drive.google.com/drive/u/0/folders/14z0dQ6_ZSvKpFcwPEUWZ8ES7Cwez1nV9 (accessed 12 September 2020). (in Ukrainian)

22. Sobechko, O. (2009), "Zelena zona mista L'vova ta yiyi ekolohichnyy stan". *Visnyk L'viv. Un-tu, Seriya heohr.*, vypusk 37, pp. 215–224. (in Ukrainian)

23. Sosnova, N.S. (2012), "Aspekty ekolohichno-zbalansovanoho rozvytku L'vova". *Visnyk NULP "Arkhitektura"*, vypusk 728, pp. 114-119. (in Ukrainian)

24. Sosnowa, N. and Tupis, S. (2016), "Protection of natural landscapes of a city and their use as recreational and public spaces (based on the example of Znesinnia regional landscape park (Ukraine)", in *Przestrzeń i Forma*, 27, pp. 203 -212. (in English)

25. Szulczewska, B. 2002. "Teoria ekosystemu w koncepcjach rozwoju miast". Warszawa: SGGW. (in Polish)

26. Tokaryeva, O.V. (2004), "Znachennya prymis'kykh lisiv svitu ta Ukrayiny v konteksti staloho rozvytku". *Naukovyy visnyk UDLTU*, vypusk 14.5, pp. 232-236. (in Ukrainian)

27. Vladimirov, V.V. (1999). "Urboekologiya". Moskva: MNEPU. (in Russian)

28. Zakon Ukrayiny "Pro pryrodno-zapovidnyy fond" № 2456-XII vid 16 chervnya 1992 roku. (in Ukrainian)

Аннотация

Петришин Галина Петровна кандидат архитектуры, профессор, заведующая кафедрой градостроительства, Национальный университет “Львовская политехника”, Львов;

Любицкий Роман Игоревич кандидат архитектуры, доцент кафедры градостроительства, Национальный университет “Львовская политехника”, Львов.

Лесные территории в планировочной структуре Львова.

Сфера жизнедеятельности большого города включает в себя леса как природный ресурс и область его расширения, а теперь они служат воплощением современных эко-трендов. В эволюции Львова можно выделить несколько этапов отношения к лесным территориям: 1 - освобождение от лесов территорий, пригодных для ведения сельского хозяйства, садоводства и строительства; 2 - начало 19 века. - посадка новых лесов в хозяйственных и реабилитационных целях; 3 - рубеж XIX и XX веков - развитие рекреационной функции лесов под влиянием гигиенистов, особенно у источников воды; 4 - конец XIX века и до 1939 года - развитие города Львова с новыми улицами и жилыми комплексами согласно концепциям «вилла в парке» и «город-сад», вклинивающимся в лесопарки; 5 - вторая половина 20 века: бурное территориальное развитие промышленного Львова обуславливает появление крупных жилых массивов на окраинах города. Согласно жестким нормативным требованиям по обеспечению жителей зелеными насаждениями, часть пригородных лесов была выделена для создания местных парков. Вокруг города развиваются профсоюзные базы отдыха; 6 - 1980-е годы - под влиянием концепции поляризованного ландшафта в условиях государственной собственности на землю и ее ресурсы, в пригородных лесах и в городе выделяются отдельные участки с уникальными характеристиками, на основе которых выделяются объекты природно-заповедного фонда; 7 - с 1990-х годов и по настоящее время - наблюдается разрастание города и дефрагментация лесов. Одновременно производились создание новых заповедных объектов во Львове и в пригороде, а также формирование новых заповедников и их включение в европейские экологические сети.

В то же время усиливается процесс безвозвратного отчуждения лесных участков в пользу распространения застройки. Наиболее уязвимы территории Брюховичского и Винниковского лесопарков, которые полностью входят в утвержденное в 2020 году объединенное территориальное сообщество Львова.

Ключевые слова: антропогенная нагрузка; лес; Львовская ОТС; экспансия города.

Summary

Petryshyn Halyna, PhD in Architecture, Professor, Head of the Department of Urban Development, Lviv Polytechnic National University, Lviv;

Liubysky Roman, PhD in Architecture, Ass. Professor of the Department of Urban Development, Lviv Polytechnic National University, Lviv

Forest territories in the planning structure of Lviv.

The sphere of life of a large city includes forests as a natural resource and areas of its expansion and now they serve to implement modern eco-trends. In the evolution of Lviv we can distinguish several stages of relation to forested areas: 1 - exemption from forests of areas suitable for farming, horticulture and construction; 2 – the early 19th century. - planting of new forests for economic and rehabilitation purposes; 3 - the turn of the 19th and 20th centuries - the development of the recreational function of forests under the influence of hygienists, especially at water sources; 4 - the end of the 19th century and before 1939 - the development of the city of Lviv with new streets and compact plots according to the urban concepts of "villa in the park" and "garden city", which are wedged into the forest park areas; 5 - the second half of the 20th century. The rapid territorial development of industrial Lviv causes the emergence of large residential areas on the outskirts of the city. According to strict regulatory requirements for providing residents with green areas, part of the suburban forests were allocated for the establishment of local parks. A trade union recreation centers are developing around the city; 6 - 1980s - under the influence of the concept of a polarized landscape in conditions of state ownership of land and its resources, in suburban forests and in the city, separate plots with unique characteristics are distinguished, on the basis of which objects of nature reserve fund are created; 7 - from the 1990s and until now - the spreading of the city and the defragmentation of forests are observed. At the same time, the creation of new nature reserve facilities in Lviv and in the suburban area were performed as well as the formation of new reserves and their inclusion into European ecological networks.

At the same time, the process of permanent alienation of forest areas in favor of the spread of development is intensifying. The most vulnerable are the territories of Bryukhovychi and Vynnyky forest parks, which are fully included in the united territorial community of Lviv approved in 2020.

Key words: anthropogenic pressure; forest; Lviv UTC; city expiation.